

Liiton toimintaohjelma vuoteen 2015

”Avoin, iloinen, valpas”

Liittovaltuuston kokous 24.4.2010

Mielenterveyden
keskusliitto

Liiton toimintaohjelma vuoteen 2015

”Avoin, iloinen, valpas”

Toimintaympäristö

Globalisaatio ja maailmanlaajuinen lama vaikuttavat liiton toimintaan. Kasvava työttömyys ja epävarmuus tulevaisuudesta varsinkin nuorten keskuudessa, eivät voi olla jättämättä jälkiä suomalaiseen yhteiskuntaan. Toisaalta järjestöjen ja ihmisten kansainvälisen kanssakäymisen lisääntyessä liitto ja sen jäsenyhdistykset voivat myös oppia uutta muiden maiden mielenterveysjärjestöiltä. Myös liitolla ja sen jäsenyhdistyksillä on annettavaa muiden maiden kansalaisjärjestöille. Suomessa on osattu kasata voimia yhteisen alan järjestön alle.

Kuntien talousvaikeudet näkyvät palvelujen karsimisena. Kuntien halu ja kyky tukea paikallista vapaaehtoista mielenterveystyötä näyttäisi vähenevän. Kehityssuuntana on psyykkisesti sairastuneiden ja heidän omaistensa elämäntilanteen vaikeutuminen ja syrjäytymisen uhan kasvu entisestään. Toisaalta koko perhe huomioidaan auttamistyössä entistä paremmin ja erilaiselle liiton ja sen jäsenyhdistysten vapaaehtoiselle vertaistoiminnalle on yhä enemmän tilaa ja tarvetta.

Vuosittain julkistettavan mielenterveysbarometrin mukaan suomalaisten asenteet ovat osin kovenemassa. Tosin yhteisvastuusta ainakin puhutaan yhä enemmän. Liiton ja sen jäsenyhdistysten päärahoittajan Raha-automaattiyhdistyksen mahdollisuudet tukea lähivuosina sosiaali- ja terveysalan yhdistyksiä ovat kapenemassa valtiovallan ottaessa entistä enemmän tuotosta itselleen. Toisaalta avustuslinjausten painottuessa heikomassa asemassa olevien kansalaisten vapaaehtoistoiminnan tukemiseen on liiton ja sen jäsenyhdistysten aitoon kansalaisjärjestötoimintaan oikeutettua odottaa RAY:n aikaisempaa selkeämpää panostusta.

Mielenterveyden
keskusliitto

Visio vuoteen 2015

MTKL on keskeisin, arvostetuin ja vaikutusvaltaisin suomalainen mielenterveysalan kansalaisjärjestö, jonka asiantuntemusta kuunnellaan ja joka tekee hyvää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Liiton asiantuntemus perustuu mielenterveyspotilaiden, mielenterveyskuntoutujien ja heidän läheistensä kokemuksiin.

Missio

Liiton tarkoituksena on Suomen mielenterveyspotilaiden ja mielenterveyskuntoutujien sekä heidän läheistensä yhdistysten keskus- ja yhteistyöjärjestönä valvoa ja ajaa heidän etujaan yhteiskunnassa, toimia asiantuntijana heitä koskeissa kysymyksissä ja kehittää heidän tarvitsemiaan palveluja.

Liiton toiminnan punainen lanka on vapaaehtoisuus ja vertaistuki. Sen lisäksi liiton toiminta perustuu kokemusasiantuntemuksen ja ammatillisuuden yhdistämiseen. Liitto edistää jäsentensä yhteistyötä ja yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia. Liiton tehtävä on tukea jäsenyhdistystensä elinvoimaisuutta ja monimuotoisuutta.

Tehtävät

Mielenterveyskuntoutujien, mielenterveyspotilaiden ja heidän läheistensä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi

- 1) Liitto ja sen jäsenyhdistykset vähentävät omalla toiminnallaan psyykkisiin sairauksiin liittyvää leimaantumista ja yksinäisyyttä
- 2) Liitto ja sen jäsenyhdistykset tiedottavat psyykkisesti sairastuneiden ja heidän läheistensä laillisista oikeuksista ja toimivat aktiivisesti lainsäädännön kehittämiseksi
- 3) Liitto ja sen jäsenyhdistykset ehkäisevät kuntoutus- ja vertaistoiminnallaan uudelleen sairastumista sekä mielenterveyskuntoutujien läheisten sairastumista
- 4) Liitto ja sen jäsenyhdistykset ehkäisevät itsemurhia ja mielenterveyspotilaiden ja -kuntoutujien ennenaikaisia kuolemia
- 5) Liitto ja sen jäsenyhdistykset toimivat aktiivisesti pakkokeinojen ja väkivallan vähentämiseksi psykiatrisessa hoidossa

Toiminta

Organisaatio- taso	Mielenterveysyhdistys, paikalliset	Mielenterveys- yhdistykset, valtakunnalliset	Mielenterveys- yhdistykset, alueelliset mt- yhdistykset ja tiimit	Keskusliitto, keskustoimisto	Keskusliitto, aluekeskukset
Toiminta- alue	Yhden tai useamman kunnan alue	Koko Suomi	Useamman yhdistyksen alue	Koko Suomi	Vähintään nykyiset
Perus- tehtävät	Vertaistuki ja paikallinen edunvalvonta sekä asennetyö	Vertaistuki ja asennetyö	Vertaistuki ja alueellinen edunvalvonta sekä asennetyö	Valtakunnallinen edunvalvonta (ml. lainvalmistelu) ja asennetyö, esikuntatehtävät, asiantuntija- tehtävät ja neuvonta	Jäsenyhdistysten tukeminen, alueellinen edunvalvonta, asennetyö ja neuvonta
Tavoitteet	Mt-kuntoutujien ja heidän läheistensä hyvinvoinnin ja sosiaalisen rohkeuden lisääntyminen	Mt-kuntoutujien ja heidän läheistensä hyvinvoinnin ja sosiaalisen rohkeuden lisääntyminen	Yhdistysten elinvoimaisuuden ja monimuotoisuuden turvaaminen ja toisilta oppinen	Yhdistysten elinvoimaisuuden ja monimuotoisuuden turvaaminen Liiton talouden turvaaminen ja hallinnon yksinkertaistaminen	Yhdistysten elinvoimaisuuden ja monimuotoisuuden turvaaminen Alueellisena asiantuntijana toimiminen

HUOM. Toiminta-osiossa hahmotellaan entistä parempaa työnjakoa liiton sisälle. Eri toiminta-alueiden tehtävät ovat ehdotuksia ja tarkoituksena ei ole se, että esim. jokainen yhdistys hoitaisi kaikki luetellut tehtävät tai että vain näitä tehtäviä voisi tehdä. Jäsenyhdistykset päättävät aina itse toiminnastaan. Liiton täsmällisemmistä tuki- ja ohjauskeinoista päätetään aina vuosittain liiton toimintasuunnitelman hyväksymisen yhteydessä. Toimintakertomuksissa arvioidaan niiden sekä tavoiteohjelman tehtävien toteutumista. Toimintaohjelman tehtävien toteutumista arvioidaan vuosittain ja vuoden 2014 liittokokoukseen valmistellaan uusi toimintaohjelma vuosille 2015–2020.

Organisaatio- taso	Mielenterveysyhdistys, paikalliset	Mielenterveys- yhdistykset, valtakunnalliset	Mielenterveys- yhdistykset, alueelliset mt- yhdistykset ja tiimit	Keskusliitto, keskustoimisto	Keskusliitto, aluekeskukset
Toiminnan keinot	<p>Yhdistystoiminta: esim. jäsenten osallistuminen hallintoon, taloudenhoitoon, tiedotukseen ja jäsen-toimintaan -> potilasuralta sosiaaliselle uralle</p> <p>Edunvalvonta: erityisesti kuntien lakien soveltamiskäytäntöihin vaikuttaminen -> paremmat käytännöt ja usko omaiin vaikutusmahdollisuuksiin</p> <p>Päiväkuntoutus yhdistysten tiloissa yhdessä kunnan ammattilaisten kanssa -> toisilta oppiminen esim. (TRIO-menetelmä) keinoja omaan kuntoutumiseen työkirjakurssit (kuntoutuja, ammattilainen ja omainen yhdessä) Prospect-ohjelma Päihteet ja mielenterveys -opas</p> <p>Koulutettujen vertaisvetäjien harrastusryhmät -> uudelleen sairastumisen ennaltaehkäisy</p> <p>Hauskanpito, ilo ja kulttuuri-> uudelleen sairastumisen ennaltaehkäisy</p> <p>Verkostoituminen muiden kansanterveysjärjestöjen kanssa -> katse ulospäin</p> <p>Jutut paikallisiin lehtiin ja Revanssiin</p>	<p>Yhdistystoiminta: esim. jäsenten osallistuminen hallintoon, taloudenhoitoon, tiedotukseen ja jäsen-toimintaan</p> <p>Päiväkuntoutus ja oman erityisalueen materiaalin tuotanto (esim. äänet, masennus, syömishäiriöt)</p> <p>Työkirjakurssit; liiton yhteiset sekä oman toimialueen erityiskurssit ja liiton jäsenyhdistysten vastaavien koulutus yhdessä liiton kanssa</p> <p>Hauskanpito, ilo ja kulttuuri</p> <p>Verkostoituminen</p>	<p>Yhdistystoiminta: hallinto, talous, tiedotus ja jäsen-toiminta</p> <p>Edunvalvonta: erityisesti maakuntien alueilla mm. lakien soveltamiskäytäntöihin vaikuttaminen</p> <p>Alueellisten kansalais-neuvontapalveluiden tarjoaminen</p> <p>Koulutusten tilaaminen liitolta ja koulutuksen tarjoaminen</p> <p>Osaamisen tarjoaminen liiton ja muiden jäsenyhdistysten käyttöön -> vuonna 2002 liittokokouksen periaateohjelmassa hyväksytyt osaamiskeskusajattelun kehittäminen</p> <p>Verkostoituminen -> osallistuminen mielenterveys-neuvostojen (potilas- ja omaisneuvostojen työhön)</p> <p>Alueellisen kuntoutus-toiminnan järjestäminen yhdessä liiton kanssa</p>	<p>Hallinto -> riittävän toimiva ja kevyt</p> <p>Henkilöstöhallinto -> työntekijät lähelle yhdistyksiä</p> <p>Talous -> resurssien turvaaminen ja niiden oikeudenmukainen jakaminen</p> <p>Viestintä -> oikean ja kiinnostavan tiedon välittäminen sekä sisäisen vuoropuhelun edistäminen -> Revanssin ja nettisivuston tehokkaampi hyödyntäminen</p> <p>Neuvontapalvelut -> myös yhdistysten kouluttaminen suuren yleisön neuvonnan ohella</p> <p>Arviointi ja tutkimus -> aluetyössä kehitettyjen yhdistysten arviointimenetelmien käyttöönotto</p> <p>Kokemuservioinnin kehittäminen osaksi Mieli 2009 -ohjelman käytäntöjä</p> <p>Tiedon kerääminen, yhteiskunnallinen luotaus</p> <p>Kuntoutus ja perhetyö: kuntoutustoiminnan kehittäminen ja organisointi, kuntoutuskurssien kehittäminen</p> <p>Koulutus: oman kentän ja ammattihenkilöstön koulutus, materiaalin tuotanto</p> <p>Yhteiskuntasuhteet ja liittotason järjestöyhteistyö</p> <p>Verkostoituminen</p> <p>Valtakunnalliset hankkeet, kuten koulukampanjat</p> <p>Liikunnan ja kulttuurin tukitehtävät</p>	<p>Talous -> alueellisten avustusten myöntäminen</p> <p>Osa henkilöstöhallinnosta</p> <p>Yhdistystoiminnan koulutus ja tuki</p> <p>Neuvontapalvelut</p> <p>Verkostoituminen alueen toimijoiden ja vaikuttajien kanssa</p> <p>Alueellisen ja paikallisen järjestölähtöisen kuntoutustoiminnan tukeminen ja tarvittaessa järjestäminen</p> <p>Alueellisesta esillä olosta huolehtiminen viestinnässä yhdessä liiton viestinnän kanssa</p>

Organisaatio- taso	Mielenterveysyhdistys, paikalliset	Mielenterveys- yhdistykset, valtakunnalliset	Mielenterveys- yhdistykset, alueelliset mt- yhdistykset ja tiimit	Keskusliitto, keskustoimisto	Keskusliitto, aluekeskukset
Vapaaehtois- toiminta*	<p>Yhdistysten toiminta perustuu pääosin vapaaehtoistyöhön.</p> <p>Palkattu henkilöstö osallistuu vapaaehtoistyön järjestämiseen tai sitten tekee töitä sitoutuneesti kohdennetuissa projekteissa.</p> <p>Jatkossa haetaan resursseja myös toiminnan järjestämiseen ilman henkilöstön palkkauksia.</p> <p>Erytynen huomio kiinnitetään vapaaehtoisten kiittämiseen ja jaksamiseen.</p>	<p>Valtakunnallisten yhdistysten toiminta perustuu pääosin vapaaehtoisuuteen, vaikka niillä voi myös olla palkattua henkilöstöä toiminnan organisoimiseen.</p> <p>Haetaan suoraan resursseja myös toiminnan järjestämiseen ilman palkkauksia.</p> <p>Erytynen huomio kiinnitetään vapaaehtoisten kiittämiseen ja jaksamiseen.</p>	<p>Alueellinen toiminta perustuu pääosin vapaaehtoisuuteen. Niillä voi myös olla palkattua henkilöstöä toiminnan organisoimiseen.</p> <p>Haetaan resursseja myös toiminnan järjestämiseen ilman palkkauksia.</p> <p>Erytynen huomio kiinnitetään vapaaehtoisten kiittämiseen ja jaksamiseen.</p>	<p>Liitto kouluttaa vapaaehtoisia ja hankkii resursseja myös yhdistysten vapaaehtoistoimintaan.</p> <p>Alueellisten mielenterveysneuvostojen (potilas- ja omaisneuvostot) vapaaehtoisjäsenien resursointi; matkat, kulut.</p> <p>Järjestää virkistystä vapaaehtoisille.</p> <p>Liiton kursseilla ja palveluissa on myös vapaaehtoisia.</p>	<p>Liitto kouluttaa vapaaehtoisia ja hankkii resursseja myös yhdistysten vapaaehtoistoimintaan.</p> <p>Järjestää virkistystä vapaaehtoisille.</p> <p>Kursseilla ja aluekeskuksissa on tehtäviä myös vapaaehtoisille.</p> <p>Alueellisten mielen-terveysneuvostojen (potilas- ja omaisneuvostot) vapaaehtoisjäsenien resursointi; matkat, kulut.</p>
Palautteen keruu	<p>Jäseniltä ja yhteistyökumppaneilta</p> <p>Tilastointi, arviointi</p>	<p>Jäseniltä ja yhteistyökumppaneilta</p> <p>Tilastointi, arviointi</p>	<p>Jäseniltä ja yhteistyökumppaneilta</p> <p>Tilastointi, arviointi</p>	<p>Liitto kehittää yhdessä toimintalohejojensa kanssa selkeän yhdistysten toimintaa kuvaavan palautelomakkeen.</p> <p>Asiakkailta, yhdistyksiltä ja yhteistyökumppaneilta</p> <p>Kyselyin eri kohderyhmiltä</p> <p>Tilastointi, arviointi</p>	<p>Liitto kehittää toimintalohejojensa kanssa selkeän yhdistysten toimintaa kuvaavan palautelomakkeen.</p> <p>Asiakkailta, yhdistyksiltä ja yhteistyökumppaneilta</p> <p>Alueneuvostoilta</p> <p>Tilastointi, arviointi</p>

* Erotetaan selkeästi toisistaan vapaaehtoistoiminta ja palkkioperusteinen vertaistyö. Jokainen toimeksiantaja määrittelee itse palkkioperusteet.

Organisaatio- taso	Mielenterveysyhdistys, paikalliset	Mielenterveys- yhdistykset, valtakunnalliset	Mielenterveys- yhdistykset, alueelliset mt- yhdistykset ja tiimit	Keskusliitto, keskustoimisto	Keskusliitto, aluekeskukset
Erityisesti kehitet- tävää	<p>Palautteen keruun, arvioinnin ja raportoinnin kehittäminen**</p> <p>Jaksamisesta huolehtiminen uudet rahoituskanavat, esim. ostopalvelu kunnalta***</p> <p>Keskinäinen yhteistyö****</p> <p>Uudet jäsenryhmät ja sosiaalinen media</p> <p>Osuuskuntatoiminta</p>	<p>Palautteen keruun, arvioinnin ja raportoinnin kehittäminen**</p> <p>Jaksamisesta huolehtiminen uudet rahoituskanavat***</p> <p>Keskinäinen yhteistyö****</p> <p>Uudet jäsenryhmät ja sosiaalinen media</p> <p>Osuuskuntatoiminta</p> <p>Tietopalvelun nettineuvonnan kehittäminen***</p>	<p>Palautteen keruun, arvioinnin ja raportoinnin kehittäminen**</p> <p>Jaksamisesta huolehtiminen uudet rahoituskanavat, esim. ostopalvelu kunnilta ***</p> <p>Keskinäinen yhteistyö****</p> <p>Tietopalvelun laajentaminen myös alueellisten yhdistysten toiminnaksi ja sen resurssointi</p> <p>Uudet jäsenryhmät ja sosiaalinen media</p> <p>Osuuskuntatoiminta</p>	<p>Palautteen keruun arvioinnin ja raportoinnin kehittäminen**</p> <p>Vuonna 2002 periaateohjelmassa mainitun osaamiskeskuksen määrittely: – paikka – osaamisalue – yhteinen sopimus</p> <p>Uudet rahoituskanavat***</p> <p>Keskinäinen yhteistyö****</p> <p>Johtoryhmätyöskentelyn kehittäminen</p> <p>Markkinointi</p> <p>Tietopalvelun laajentaminen myös alueellisten yhdistysten toiminnaksi ja sen resurssointi</p> <p>Uusien jäsenryhmien huomioiminen säännöissä ja sosiaalisen median hyväksikäyttö esim. neuvontapalveluissa</p> <p>Osuuskuntatoiminta</p>	<p>Palautteen keruun, arvioinnin ja raportoinnin kehittäminen**</p> <p>Periaateohjelmassa mainitun osaamiskeskuksen määrittely: paikka, osaamisalue, yhteinen sopimus</p> <p>Uudet rahoituskanavat myös alueille***</p> <p>Yhdistysten ohjaaminen myös arvioinnin kehittämisessä</p> <p>Keskinäinen yhteistyö****</p> <p>Tietopalvelun laajentaminen myös alueellisten yhdistysten toiminnaksi ja sen resurssointi</p> <p>Uusien jäsenryhmien huomioiminen säännöissä ja sosiaalisen median hyväksikäyttö esim. neuvontapalveluissa</p> <p>Osuuskuntatoiminta</p>
Muuta	Voi olla liiton osaamiskeskus omalla alueellaan, tehtävät sovitaan tapauskohtaisesti	Voi olla liiton osaamiskeskus omalla alueellaan, tehtävät sovitaan tapauskohtaisesti	Voi olla liiton osaamiskeskus omalla alueellaan, tehtävät sovitaan tapauskohtaisesti	Rekrytoinnissa erityishuomio kehitettäviin alueisiin	Aluejohtajien erikoisosaamisen huomioiminen valtakunnallisesti

** Palautteen keruu, arviointi ja raportointi: Toiminnan seuraaminen tilastoin, palautteen keruu ja toiminnan arviointi vaativat lähivuosina erityistä kehittämistä, jotta raportointi paranee. Tällä on suora vaikutus liiton ja yhdistysten rahoitusmahdollisuuksiin.

*** Lähivuosina tulee voimakkaasti etsiä uusia rahoitusmahdollisuuksia valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Taloutta tulee pystyä myös paremmin ennakoimaan ja hallinnoimaan. Selvitetään sosiaalisten osuuskuntien hyödyntäminen toiminnan järjestämisessä.

**** Liiton, aluekeskusten ja yhdistysten tulee kehittää keskinäistä yhteistyötä: 1. kuntoutus (kuntoutuspalveluja yhdistysten jäsenille), 2. edunvalvonta (koulutusta, oppaita, neuvontaa), 3. tiedotus (yhteisiä kampanjoita esim. mielenterveysviikkoa hyväksi käyttäen ja koulutusta yhdistysten tiedotustoiminnan kehittämiseksi)